

MEIE EUROOPA

Europe Directi Jõhvi teabekeskuse infoleht

Nr 56 Laupäev, 15. märts 2025

EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA
ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

Sõltuvused teevad nõrgemaks ja Euroopa Liit vähendab neid igal rindel

■ "Kindlasti me saame iseenda tugevdamiseks, majandus- ja sõjaliseks julgeolekuks teha palju rohkem, kui me oleme teinud. Nüüd ongi vaja, et liikmesriigid tuleksid kaasa," ütles Ave Schank-Lukas, kes juhhib Euroopa Komisjoni Eesti esindust.

✓ Uuel Komisjonil täitus äsja sada päeva ametisse astumisest. Selle aja jooksul on president Ursula von der Leyen teinud mitmeid ettepanekuid, kuidas tugevdada Euroopa Liidu kaitsevõimet, parandada kriisideks valmisolekut ja konkurentsivõimet.

Euroopa on olnud väga suure sõltuvuses Venemaa energiast, kaitse teemal Ameerikast ja igasugu tarneahelates Hiinast. Kõik need sõltuvused nõrgestavad. Nüüd on ka selgunud, et need partnerid ei ole samameelsed ja on kasutanud sõltuvusi meie vastu relvana.

Kui võtame näiteks energia, siis on oluline olla võimalikult paindlik ja omada erinevaid võimalusi. Komisjon toetab võimalikult laia energiamikst, et oleks võimalik vahetada energiaallikaid ja maandada riske.

✓ Aga kust see juhitav elekter peaks vajalikus koguses tulema?

See on iga riigi enda otsustada, siin ei hakka Euroopa Liit kindlasti ette kirjutama. Meie vaates on oluline, et oleksid ühendused olema ja neid oleks võimalikult palju. Eestil võiks neid ühendusi olla rohkem ja Estlink 3 kallal töö jätkuda. Oluline on muidugi investeerida ka salvestusse.

Räägime nüüd ka võimalikult samameelsete partneritega üle maailma, et oleks rohkem neid kohti, kust energiat osta.

✓ Üks oluline dilemma on see, et Euroopa Liit on demokraatlik ühendus ja seetõttu on otsustusprotsessid hästi pikad, sest kõik liikmed on vaja saada nõusse. Samas nendes riikides, mis on meie konkurendid või vaenlased, otsustatakse sõna otseses mõttes üle öö. Trump eile midagi ütles, täna juba tehakse. Rääkimata Venemaast ja teistest diktaatorriikidest, kus saab ilma igasuguse detailplaneeringu, rahvaarutelu või keskkonnamõju hindamiseta kõike teha. Kuidas sellises ebavõrdses olukorras olla konkurentsivõimeline ja oma julgeolekut tagada?

Eks me oleme otsuste tegemisega kiiremaks läinud. Siin oli ka COVID hea õpetaja. Seesama taasrelvastumise plaan, mille Ursula von der Leyen äsja välja pakkus, tuli ka kiirendatud korras. Meil on tulemas kaitsevaldkonna valge raamat, kus me vaatame põhjalikumalt seda teemat, mida me saame teha, et oma kaitsevõimet parandada.

✓ Aga praeguses julgeolekuolukorras tuli kiiremini reageerida?

Meie tegutseme vastavalt Euroopa Liidu aluslepingutele, kus on otsustusprotsessid kirjas. Aga kindlasti me saame iseenda tugevdamiseks, majandus- ja sõjaliseks julgeolekuks ning kriisideks valmisolekuks teha palju rohkem, kui

me oleme teinud. Nüüd ongi vaja, et liikmesriigid tuleksid kaasa.

✓ Eesti tervitas taasrelvastumise plaani, millega loodetakse Euroopa kaitsele panustada lisaks 800 miljardit eurot, et toetada Ukrainat ja võtta rohkem vastutust Euroopa julgeoleku eest. Peamiselt tähendab see eelarvereeglite lihtsustamist ja liikmesriikide võimalust, aga mitte siiski kohustust laenata. Peaminister Kristen Michal on juba öelnud, et Eesti saab sellega oma plaani ära teha ja tõsta kiiresti oma kaitsekulutusi 5 protsendi peale sisemajanduse kogutoodangust. Samal ajal võib näiteks Hispaania öelda, et ei pea seda vajalikuks. Kuidas see meie ühist kaitsevõimet siis tõstab?

Von der Leyeni sõnum on olnud, et me oleme kõik eesliini riigid, terve Euroopa. Tänapäeval ei ole enam vahet, kui palju on vahemaa kilomeetrites.

Eks igal riigil on tegelikult võimalus näha, miks on see plaan kasulik. Hispaanial on ju sõjatööstus ja me peame sõjatööstust Euroopas arendama. See on praegu üsna killustunud ja meil on vaja parandada riikidevahelist koostööd. Arusaadavalt on see keeruline valdkond, sest on seotud salajase, tundliku infoga.

Loodame, et kõik tulevad pakettis väljapakutuga kaasa. Sauli Niinistö, kellelt Ursula von der Leyen tellis valmisoleku kohta raporti, soovitas alustada nende riikidega, kes on sama meelt, et nad hakkaksid kõigepealt omavahel infot vahetama. Ja kui teised näevad, et see asi töötab, saab järk-järgult laiemaks minna.

See, mis praegu on välja pakutud, on võimalus, mitte kohustus. Kaitsekulude eelarvereeglite alt vabastamine kaotab ära selle ettekäände, et me ei saa kaitsekulutusi suurendada, sest Maastrichti kriiteeriumid on ees. Samas ei saa neid ka kontrollimatult suurendada. Me peame ikkagi hoolitsema ka Euroopa Liidu finantsstabiilsuse eest. Tegemist on ühisraha ja ühisturuga, siin on oluline hoida tasakaalu.

Komisjoni ettepanek tähendaks seda, et on võimalus kaitsekuluseid suurendada 1,5 protsendi võrra.

✓ Igal juhul Euroopa kaitsetööstuse ettevõtete aktsiad tõusid taasrelvastumise sõnumite peale hüppeliselt, sest võib eeldada, et regioonid suurendavad järsult oma kaitsekulutusi. See peaks innustama ka kaitsetööstust arendama. Lüganuse veld on Eestis kavandatava kaitsetööstuspargi üks võimalik asukoht. Kas rohepõldega kaduvad töökohad võiksid Ida-Virumaal asenduda töökohadega laskemoonatehases?

Narva kerkinud magnetitehas on ikooniline projekt ja oluline just Euroopa sõltuvuste vähendamiseks, tödes Ave Schank-Lukas.

MATTI KÄMÄRÄ

Miks mitte, kui Eesti riik otsustab siia tööstuspargi rajada. Üldiselt peab ütleva, et kaduvad töökohad põlvkivisektorist asenduvad osaliselt kindlasti uute töökohadega puhtas tööstuses. Sõltuvuste vähendamise teema juures on ju väga oluline Narva magnetitehas. Needsamad magnetid, mida Narva tehas toodab elektriautodele, on oluline lüli, et oma sõltuvusi tervikuna Euroopas vähendada.

✓ Kui magnetitehasele nurgakivi pandi, ütles Ursula von der Leyen videotervituses, et kogu Euroopa vaatab Narva poole.

Aga vaatabki. Sest magnetitehas oli esimene projekt, mis sai heaks kiidetud õiglase ülemineku fondist terves Euroopas. Tehas on ka väga kiiresti valmis saanud.

✓ Nüüd kõik ootavad, et ta läheks täisvõimsusel käima.

Jah. Magnetitehas on täpselt see, mida me näha tahame ja mis oli õiglase ülemineku mõte. Magnetitehas on ikooniline projekt ja praeguses kontekstis oluline just Euroopa sõltuvuste vähendamise mõttes.

✓ Mida te veel õiglase ülemineku fondist suureks õnnestumiseks peate?

Eesti õiglase ülemineku fondi tervikuna. Esiteks juba seda, kuidas fondi koostati – kaasamine oli Eestil väga hästi tehtud. Me tõesti nägime, et kohalike huvirühmade arvamusega arvestati.

Teiseks on ta väga edukalt käima läinud. Võib-olla see Eestis alati nii ei tundu, aga kui ma võrdlen teiste riikide näitajatega, siis see on nii. Kindlasti on kaasa aidanud ka paindlikkus, millega meetmeid muudeti, et teha nad atraktiivsemaks ja lihtsustada tootmist. Kohe on tulemus näha olnud.

✓ Sellest vallast on hea näide loodusspaa, mis praegu Peipsi äärde Uusküllä kerkib. Algul ju fondist turismi ei toetatud.

Just, aga turism pandi sisse ja kava muutmine õigustas end. Sest eesmärk on ju ettevõtluskeskkonna mitmekesistamine ja elukeskkonna parandamine. Loomulikult turism on ettevõtlus ja hotellikohti on loodetavasti üha rohkem vaja.

✓ Üks märgiline ettevõtmine on veel Sillamäele tekstiilijäätmetest ehitusmaterjalide tootmise rajamine, mis sai õiglase ülemineku fondist kokku 39 miljonit eurot toetust.

Jah, see on täpselt selline ringmajanduse projekt, mida võiks rohkem üle Eesti teha. Just ressursi taaskasutus on suuresti ära kasutamata valdkond Eestis. Eesti on selle poolest Euroopas suhteliselt allotsas. Kui vaadata majapidamisjäätmete taaskasutust, siis umbes 30 protsenti läheb taaskasutusse. Euroopa Liidu keskmine on umbes 50 protsenti.

Ja teine kehv näitaja on ressursi tootlikkus, kui palju loob ühe kilogrammi kohta rahalist väärtust

iga ressursiühik, mida kasutusse võetakse. Eestis on see esigi langenud: kui muidu oli 1 kilogramm 1 euro, siis nüüd on juba natukene alla euro. Euroopa Liidu keskmine on üle 2 euro.

Me ikkagi ei väärida oma ressursse nii palju, kui võiks. See on üks roheleppes eesmärke, et me vääridaksime oma ressursse paremini ja sellest oleks kasu ka kohalikele inimestele.

✓ Euroopa Komisjoni Eesti esindus korraldab 9. mail Narvas taas Euroopa päeva kontserdi. Mida teha, et rohkem narvalasi tuleks Raekoja platsile, mitte ei läheks jõe äärde, kus näeb Venemaa võidupüha kontserti Ivangorodis? Et narvalaste mentaalne ja emotsionaalne lähedus Euroopaga oleks tugevam kui naaberrigiga?

Sõnum on see, et me tähistame rahu – Euroopa Liit on rahuprojekt. Miiks 9. mai? Sest sel päeval käis tolane Prantsuse välisminister Robert Schuman välja idee: selleks, et Euroopas rahu hoida, me võiksime olla omavahel paremini ühendatud. Sealt Euroopa Liit alguse sai.

Me tähistame neid väärtusi, mis meid Euroopas kokku on toonud: solidaarsust, sõnavabadust, liikumisvabadust. Ja Euroopa algab Narvast. Kus siis veel seda tähistada kui mitte seal?

Ja me vaatame tulevikku, mitte niivõrd minevikku. Nüüd me peame töötama selle nimel, et rahu Euroopas püsima jääks.

9. mail tuleb Narvas taas Euroopa päeva suur kontsert

✓ Ka tänavu tähistab Ida-Virumaa 9. mail Euroopa päeva suure tasuta kontserdiga Narva Raekoja platsil, kuhu on oodatud kõik huvilised nii maakonnast kui üle Eesti.

Kui eelmisel aastal rõõmustasid ligi 3000 kontserdikülastajat kohalike noortekollektiivide kõrval Alike, Uku Suviste ja Smilers, siis tänavu on Narva oodata igas ees publiku suuri lemmikuid Anne Veskit ja Nublut. Koolinoorte kollektiividest on esindatud Narva noorte rokkbänd Pale Alison, Kohtla-Järve gümnaasiumi Klaveritrio ja Narva eesti gümnaasiumi noortebänd.

Nagu eelmiselgi aastal, saab Euroopa päeva puhul juba hommikust alates Narvas mängida koolinoortele mõeldud Euroopa-teemalist orienteerumismängu, mille peaaühind on 2000 euro väärtuses kinkekaart ekskursiooniks klassi vabalt valitud sihtkohta kas Eestis või välismaal.

Kontserdi eel on TÜ Narva kolledži keeltekohvikus võimalus Eestis resideerivate saatkondade ja välisesinduste juhendamisel tutvuda erinevate keelte ja kultuuridega. Euroopa üks tugevus on sinne keelte ja kultuuride rikkus, mille tundmine aitab teineteist paremini mõista ning kõikjal Euroopas end koduselt tunda. Kontserdi eel ja ajal on Raekoja platsil avatud ka kohvikute ala tänavatoiduga ning mitu põnevat infotelki.

Euroopa päeva tähistatakse kõikjal Euroopa Liidus. Just 9. mail 1950. aastal pidas Prantsusmaa tolleaegne välisminister Robert Schuman kõne, milles tegi ettepaneku Euroopa sõe- ja terasetootmise ühendamiseks, et vältida edasisi sõdu Euroopas. Euroopa Liit loodi rahu kaitseks ning just seda – rahu, ühtsust ja solidaarsust – Euroopa päeval üheskoos tähistamegi.

Narva Raekoja platsil toimuva kontserdi üks peaesineja on Nublu.

ERIK GAMZEJEV